

เศรษฐศาสตร์

เศรษฐศาสตร์

ประวัติศาสตร์มีชีวิต
อภินิหารความคิด
เศรษฐศาสตร์

A collage of various figures and symbols representing economics. At the top left, a woman in a red hoodie protests with a sign that says "KICK THE ASS OF THE RULING CLASS" and holds a book labeled "ECONOMICS". Next to her is a man in a green suit. Below them is a man in a green uniform holding a stick. In the center, a white robot stands next to a man in a patterned robe. To the right, a woman in a black hat and patterned coat stands next to a man in a straw hat and blue shirt. Below the robot, a man in a grey suit is crawling on the ground, holding a small white cup. To the right of him, a woman in a white bonnet and red skirt sits next to a large basket of vegetables. In the background, there is a man in a green suit holding a tablet, a man in a green uniform holding a stick, and a man in a green suit holding a stick. The background is a light grey with a large, faint watermark reading "อภินิหาร".

สุณัฐ จินดาบมภ์ แปล

สำหรับสถาบันการศึกษา องค์กร หรือบุคคล ที่ต้องการสั่งซื้อหนังสือ
จำนวนมากในราคาลดพิเศษ โปรดติดต่อ สำนักพิมพ์บุ๊คสเคป
หมายเลขโทรศัพท์ 09-2110-5501
หรือ e-mail: bookscapethailand@gmail.com

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

ศิขรินทร์ ไนส์.

เศรษฐศาสตร์: ประวัติศาสตร์มีชีวิตของพัฒนาการความคิดเศรษฐศาสตร์. -- กรุงเทพฯ:

บุ๊คสเคป, 2562.

360 หน้า. -- (Little Histories).

1. เศรษฐศาสตร์ -- ประวัติ I. รุณโรจน์ จินดานนท์, ผู้แปล. II. ชื่อเรื่อง.

330

ISBN (e-book) 67978-616-8339-67-1

Copyright © 2017 by Niall Kishtainy

All rights reserved.

Originally published by Yale University Press.

This edition published by arrangement with Bookscape
through Tuttle-Mori Agency Co., Ltd.

Thai language translation copyright © 2019 by Bookscape

บทที่ 1

สมองที่เขื่องเกินและหัวใจที่อบอุ่น

การที่คุณถือหนังสือเล่มนี้อยู่ทำให้คุณอยู่ในสถานะพิเศษ แรกที่สุดคุณ(หรือใครก็ตามที่ให้หนังสือเล่มนี้แก่คุณ) มีเงินมากพอจะเชื่อมั่น หากคุณมาจากประเทศยากจน ครอบครัวของคุณก็อาจประทังชีวิตด้วยเงินไม่กี่ดอลลาร์ต่อวัน เงินส่วนมากจะหมดไปกับค่าอาหาร และไม่น่ามีเหลือพอจะซื้อหนังสือได้ หรือแม้คุณถือหนังสือเล่มนี้ในมือจริงๆ มันก็อาจไม่มีประโยชน์อะไร เพราะมีโอกาสที่คุณจะอ่านหนังสือไม่ออก ในบอร์กินาฟาโซ ซึ่งเป็นประเทศยากจนในแอฟริกาตะวันตก มีคนหนุ่มสาวไม่ถึงครึ่งที่อ่านหนังสือออก แต่หากเป็นเด็กผู้หญิงก็จะเหลือแค่ 1 ใน 3 เท่านั้นที่อ่านออก แทนที่จะได้เรียนเลขคณิตหรือภาษา เด็กสาววัย 12 ปีในประเทศนั้นอาจใช้เวลาทั้งวันไปกับการแบกน้ำเป็นถังกลับเพิงพักอาศัย คุณอาจไม่คิดว่าตัวเองกับครอบครัวร่ำรวยอะไรเป็นพิเศษ แต่กับคนอื่นอีกมากมายทั่วโลก การมีเงินซื้อหนังสือแล้วอ่านได้ คงเหมือนกับการได้ไปเที่ยวดวงจันทร์

คนที่งนไปกับความแตกต่างอันมหาศาลนี้จนอาจมีอารมณ์โกรธร่วมด้วยมักหันเข้าหาเศรษฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์คือการศึกษาวิธีใช้

ทรัพยากรของสังคม ทั้งที่ดิน ถ่านหิน ผู้คน และเครื่องจักร เพื่อผลิตสินค้าที่เป็นประโยชน์ เช่น ขนมันปิ้งและรองเท้า เศรษฐศาสตร์ช่วยแสดงให้เราเห็นว่า ทำไมการบอกว่าคนในบูร์กินาฟาโซยากจนเพราะขี้เกียจอย่างที่มีบางคนพูดนั้นจึงเป็นคำกล่าวที่ผิด หลายคนในประเทศนั้นทำงานหนักมาก แต่พวกเขาเกิดมาในระบบเศรษฐกิจที่ผลิตอะไรไม่ได้มากนักเมื่อมองแบบองค์รวม ทำไมอังกฤษจึงมีอาคารเรียน หนังสือ และคุณครู อันเป็นทรัพยากรที่จำเป็นต่อการให้การศึกษาเด็กๆ ในขณะที่บูร์กินาฟาโซกลับไม่มี นี่เป็นคำถามที่ยากเหลือประมาณ และยังไม่มีใครขุดพบคำตอบ แต่เศรษฐศาสตร์จะพยายามหาให้เจอ

ต่อไปนี้เป็นเหตุผลหนักแน่นที่จะทำให้คุณห่างไกลกับเศรษฐศาสตร์ และอาจทำให้คุณมีความคิดต่อเศรษฐศาสตร์ในแบบของตัวเองด้วย เศรษฐศาสตร์เป็นเรื่องความเป็นความตาย เด็กที่เกิดในประเทศร่ำรวยตอนนี้แทบไม่มีโอกาสเสียชีวิตก่อนอายุ 5 ขวบเลย ความตายของเด็กเล็กเป็นเรื่องหายากและน่าตกใจเวลามันเกิดขึ้น ขณะที่ในประเทศที่ยากจนที่สุดหลายแห่งของโลก มีเด็กกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ที่ใช้ชีวิตได้ไม่ทันถึง 5 ขวบเพราะขาดอาหารและการแพทย์ วัยรุ่นในประเทศเหล่านี้คงต้องนับว่าตัวเองโชคดีที่รอดมาได้

คำว่า “เศรษฐศาสตร์” อาจฟังดูแห้งแล้งไปสักนิด จนโพล้ให้คิดถึงสถิติแสนน่าเบื่อเป็นกะตัก แต่ประเด็นจริงๆ คือจะหาอย่างไรให้คนมีชีวิต รอด มีสุขภาพดี และมีการศึกษา จะหาอย่างไรให้ผู้คนได้รับสิ่งที่จำเป็นต่อการมีชีวิตที่อึดอ้อมและเป็นสุข และทำไมบางคนถึงขาดสิ่งเหล่านั้น หากเราแก้โจทย์พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ได้ก็อาจช่วยให้ทุกคนมีชีวิตที่ดีขึ้นได้

ทุกวันนี้นักเศรษฐศาสตร์มีวิธีคิดที่เฉพาะเจาะจงแบบหนึ่งในเรื่องทรัพยากร นั่นคือ ใช้อุ้สร้างโรงเรียน ยาใช้รักษาโรค และหนังสือที่ผู้คนอยากอ่าน พวกเขาบอกว่าทรัพยากรเหล่านี้เป็นสิ่ง “ขาดแคลน” ในทศวรรษ 1930 นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษนามไลออนเนล ร็อบบินส์

(Lionel Robbins) นิยามเศรษฐศาสตร์ว่าเป็นการศึกษาความขาดแคลน (scarcity) แน่นอนว่าของที่หายากอย่างเพชรและนกยูงเผือกเป็นสิ่งขาดแคลน แต่สำหรับนักเศรษฐศาสตร์ ปากกากับหนังสือก็ขาดแคลนเหมือนกัน แม้มันจะเป็นของที่ค้นหาได้ง่ายๆ ในบ้านหรือตามร้านค้า ใกล้บ้าน เวลาพูดถึงความขาดแคลน พวกเขามุ่งถึงการมีจำนวนจำกัด ทว่าความปรารถนาของมนุษย์อาจมีได้ไม่จำกัด ถ้าเป็นไปได้ เราก็คงอยากซื้อปากกาตัวใหม่กับหนังสือเล่มใหม่ไปเรื่อยๆ ไม่สิ้นสุด แต่เราคงไม่อาจได้ทุกอย่างที่ต้องการ เพราะทุกอย่างล้วนมีต้นทุน นั่นหมายความว่าเราต้องเลือก

ลองขบคิดแนวคิดเรื่องต้นทุนกันให้ลึกอีกสักนิด แม้จำนวนเงินเป็นปอนด์หรือดอลลาร์จะเป็นต้นทุนที่สำคัญ แต่ต้นทุนไม่ได้มีเพียงแค่นี้ ลองนึกถึงนักเรียนที่ต้องเลือกว่าจะเรียนวิชาอะไรดีในปีหน้า วิชาที่มีให้เลือกคือประวัติศาสตร์กับภูมิศาสตร์ แต่จะเรียนทั้งสองอย่างไม่ได้ นักเรียนจึงเลือกประวัติศาสตร์ แล้วต้นทุนของการเลือกนี้คืออะไร? มันก็คือสิ่งที่คุณต้องสละไป ซึ่งในกรณีนี้คือการได้เรียนรู้เรื่องทะเลทราย ชารน้ำแข็ง และเมืองหลวงทั้งหลายนั่นเอง แล้วต้นทุนของการสร้างโรงพยาบาลแห่งใหม่ล่ะ? คุณบวกต้นทุนค่าวัสดุและเหล็กกล้าที่ใช้เข้าไปได้ แต่หากคิดในแง่ของสิ่งที่เราสละไปแล้ว ต้นทุนก็คือสถานีรถไฟที่เราสามารถนำทรัพยากรนั้นมาสร้างแทนได้นั่นเอง นักเศรษฐศาสตร์เรียกต้นทุนแบบนี้ว่า “ต้นทุนค่าเสียโอกาส” (opportunity cost) ซึ่งเป็นอะไรที่เรามองข้ามไปได้ง่ายมาก ความขาดแคลนและต้นทุนค่าเสียโอกาสแสดงให้เห็นหลักเศรษฐศาสตร์พื้นฐานอย่างหนึ่ง นั่นคือ เราต้องเลือกระหว่างโรงพยาบาลกับสถานีรถไฟ และระหว่างห้างสรรพสินค้ากับสนามฟุตบอล

ฉะนั้น เศรษฐศาสตร์จึงศึกษาวิธีที่เราใช้ทรัพยากรอันจำกัดยิ่งทั้งหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของเรา แต่มันมีอะไรมากกว่านั้น ตัวเลือกที่ผู้คนต้องเลือกเปลี่ยนไปอย่างไรบ้าง? คนในสังคมยากจนต้องเจอทางเลือกโหดหินระหว่างอาหารให้ลูกกับยาปฏิชีวนะสำหรับคุณยาย

ที่ป่วยอยู่ ซึ่งเป็นทางเลือกที่คนในประเทศร่ำรวยอย่างสวีเดนหรืออเมริกาแทบไม่ต้องเผชิญ พวกเขาอาจต้องเลือกระหว่างนาฬิกาข้อมือเรือนใหม่กับไอแพดรุ่นล่าสุด ประเทศร่ำรวยเผชิญปัญหาเศรษฐกิจที่สาหัสอย่างธุรกิจล้มละลายจนคนงานตกงานและแทบไม่มีเงินซื้อเสื้อผ้าให้ลูกก็จริง แต่ปัญหาเหล่านี้มักไม่ใช่เรื่องซึ่งเป็นชีวิตตาย ดังนั้น โจทย์ที่เป็นใจกลางของเศรษฐศาสตร์คือ สังคมต่างๆ จะเอาชนะผลกระทบที่เลวร้ายที่สุดของความขาดแคลนได้อย่างไร และทำไมบางสังคมถึงทำได้ช้ากว่าที่อื่น การจะตอบคำถามนี้ให้ต้องมีอะไรมากกว่าความเชี่ยวชาญเรื่องต้นทุนค่าเสียโอกาสซึ่งหมายถึงความเก่งกาจในการเลือกว่าจะสร้างอะไรระหว่างโรงพยาบาลกับสนามฟุตบอล หรือจะซื้ออะไรระหว่างไอแพดกับนาฬิกา คุณต้องใช้สารพัดทฤษฎีในวิชาเศรษฐศาสตร์เพื่อตอบคำถามนี้ รวมถึงความรู้เชิงลึกว่าระบบเศรษฐกิจในที่ต่างๆ ทำงานอย่างไรในโลกความจริง การทำความเข้าใจกับนักคิดในประวัติศาสตร์ของเศรษฐศาสตร์ในหนังสือเล่มนี้นับเป็นก้าวแรกที่ดี แนวคิดของพวกเขาจะแสดงให้เห็นว่าความพยายามของนักเศรษฐศาสตร์ในการตอบคำถามนี้หลากหลายจนน่าอัศจรรย์แค่ไหน

แน่นอนว่านักเศรษฐศาสตร์ศึกษา “เศรษฐกิจ” เศรษฐกิจคือที่ที่ทรัพยากรถูกนำไปใช้ เกิดการสร้างสิ่งใหม่ และตัดสินใจว่าใครจะได้อะไรไปแค่ไหน ตัวอย่างเช่น โรงงานซื้อผ้าและจ้างคนงานมาผลิตเสื้อยืด แล้วผู้บริโภครายหนึ่งกับผมก็เดินเข้าไปในร้านและซื้อสินค้าอย่างเสื้อยืดได้ถ้ามีเงินในกระเป๋า (เรา “บริโภค” สินค้าพวกนั้น) นอกจากนี้เรายังบริโภค “บริการ” ด้วย ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุทางกายภาพ เช่น การตัดผม ผู้บริโภคส่วนใหญ่ก็เป็นคนงานด้วย เพราะพวกเขาได้เงินจากการทำงานบริษัท (firm) คนงาน และผู้บริโภค คือองค์ประกอบที่สำคัญของเศรษฐกิจ แต่ธนาคารและตลาดหุ้น ซึ่งเรียกรวมว่า “ระบบการเงิน” ก็มีอิทธิพลต่อวิธีที่เราใช้ทรัพยากรเช่นกัน เมื่อธนาคารปล่อยกู้ให้บริษัท เราบอกว่าพวกเขา “ให้ทุน” (finance) บริษัท เวลาที่ใครสักคนปล่อยกู้ให้บริษัทผลิตเสื้อผ้านำไปสร้างโรงงานใหม่ เงินกู้ยืมช่วยให้บริษัทซื้อซีเมนต์ได้ ซึ่งมันก็จะ

กลายเป็นส่วนหนึ่งของโรงงานแทนที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสะพานแห่งใหม่ บางครั้งบริษัทก็ขาย “หุ้น” ในตลาดหลักทรัพย์เพื่อระดมทุน ถ้าคุณมีหุ้น โตชิบา คุณก็เป็นเจ้าของบริษัทในสัดส่วนเล็กๆ และถ้ากิจการโตชิบาไปได้สวย ราคาหุ้นจะสูงขึ้นและคุณจะรวยขึ้น รัฐบาลก็เป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจเช่นกัน โดยรัฐบาลส่งอิทธิพลต่อวิธีการใช้ทรัพยากรเวลาที่จ่าย เงินสร้างทางด่วนหรือโรงไฟฟ้าแห่งใหม่

ในบทต่อไป เราจะได้พบกับมนุษย์กลุ่มแรกๆ ที่คิดถึงโจทย์ทาง เศรษฐศาสตร์ นั่นคือชาวกรีกโบราณ คำว่า “economics” มาจากคำใน ภาษากรีกคือ *oeconomicus* (*oikos* แปลว่าบ้าน ส่วน *nomos* แปลว่ากฎ หรือกติกา) ดังนั้นสำหรับชาวกรีก เศรษฐศาสตร์จึงเกี่ยวกับการบริหาร ทรัพยากรในครัวเรือน แม้ในปัจจุบัน เศรษฐศาสตร์ยังรวมถึงการศึกษา บริษัทและอุตสาหกรรมด้วย แต่ครัวเรือนและคนที่อาศัยอยู่ในนั้นก็ยังเป็น องค์ประกอบรากฐาน เพราะถึงที่สุดแล้ว ปัจเจกบุคคลคือผู้ที่จับจ่ายใช้สอย และเป็นกำลังแรงงาน ดังนั้นเศรษฐศาสตร์จึงเป็นการศึกษาพฤติกรรมของ มนุษย์ในระบบเศรษฐกิจด้วย ถ้าคุณได้เงิน 20 ปอนด์เป็นของขวัญวันเกิด คุณจะเอาไปซื้ออะไร? อะไรทำให้คนงานยอมเปลี่ยนงานใหม่เพื่อให้ได้ ค่าจ้างจำนวนหนึ่ง? ทำไมบางคนถึงออมเงินด้วยความรอบคอบ แต่คนอื่น กลับถลุงเงินไปกับการบำเรอสุขนันทของตัวเอง?

นักเศรษฐศาสตร์พยายามตอบคำถามเหล่านี้ด้วยแนวทางที่เป็น วิทยาศาสตร์ บางทีคำว่า “วิทยาศาสตร์” อาจทำให้คุณนึกถึงหลอดทดลอง เตือดปุดและสมการขยุกขยิกบนกระดานดำ ซึ่งไม่ค่อยเกี่ยวอะไรกับโจทย์ ว่าผู้คนมีอาหารพอประทังชีพหรือไม่ อันที่จริง นักเศรษฐศาสตร์พยายาม อธิบายระบบเศรษฐกิจในแบบเดียวกับที่นักวิทยาศาสตร์อธิบายการบิน ของจรวด นักวิทยาศาสตร์สนใจ “กฎ” ฟิสิกส์ กล่าวคือ สิ่งหนึ่งเป็นสาเหตุของ สิ่งอื่นๆ ได้อย่างไร ตัวอย่างเช่น กฎที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนัก จรวดกับระดับความสูงที่จรวดนั้นจะบินขึ้นไปได้ นักเศรษฐศาสตร์เองก็ สนใจกฎทางเศรษฐศาสตร์ เช่น จำนวนประชากรส่งผลต่อจำนวนอาหารที่

มีในแบบไหน โจทย์เช่นนี้เป็น “เศรษฐศาสตร์แนวบรรยายสภาพ” (positive economics) เนื่องจากกฎเหล่านี้ไม่มีดีไม่มีเลว มันเพียงบรรยายสภาพที่เป็นเท่านั้น

หากคุณคิดว่าเศรษฐศาสตร์ต้องมีอะไรมากกว่านี้สิ คุณก็คิดถูกแล้ว ลองนึกถึงเด็ก ๆ ชาวแอฟริกันที่ตายตั้งแต่ยังแบเบาะสิ การบรรยายสภาพที่เป็นแล้วปล่อยไว้แบบนั้นมันพอแล้วหรือ? แน่แน่นอนว่าไม่! ถ้านักเศรษฐศาสตร์ไม่ตัดสินใจอะไรเลยก็คงเป็นคนไร้หัวใจ เศรษฐศาสตร์อีกแขนงคือ “เศรษฐศาสตร์แนวตัดสินคุณค่า” (normative economics) ซึ่งจะบอกว่าสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่นั้นดีหรือเลว เวลาที่คุณเห็นซูเปอร์มาร์เก็ตโยนอาหารดีๆทิ้ง คุณอาจตัดสินว่าเป็นเรื่องแย่มากเพราะมันสิ้นเปลือง และถ้าคุณคิดถึงช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน คุณอาจตัดสินว่าเป็นเรื่องเลวร้าย เพราะมันไม่เป็นธรรม

เวลาที่เกิดอะไรบางอย่างที่ตรงตรงมาพร้อมกับ การตัดสินคุณค่าอย่างชาญฉลาด เศรษฐศาสตร์ก็เป็นพลังแห่งการเปลี่ยนแปลง และเป็นพลังแห่งการสร้างสังคมที่รุ่มรวยและเป็นธรรมกว่าเดิมซึ่งจะช่วยให้เราได้มีชีวิตที่ดี อย่างที่อัลเฟรด มาร์แชลล์ (Alfred Marshall) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษได้กล่าวไว้ นักเศรษฐศาสตร์ต้องมี “สมองที่เยือกเย็นและหัวใจที่อบอุ่น” นักเศรษฐศาสตร์ต้องบรรยายความเป็นไปของโลกอย่างนักวิทยาศาสตร์ แต่ก็ต้องเห็นใจความทุกข์ยากที่คนอื่นเผชิญ และจากนั้นก็พยายามเปลี่ยนแปลงมัน

เศรษฐศาสตร์อย่างที่คุณเรียนกันในมหาวิทยาลัยทุกวันนี้เพิ่งเกิดมาไม่นานเมื่อเทียบกับอารยธรรมมนุษย์ที่กินเวลาหลายพันปี มันเกิดขึ้นเมื่อไม่กี่ร้อยปีก่อนตอนที่ทุนนิยมถือกำเนิด ซึ่งทุนนิยมเป็นรูปแบบเศรษฐกิจที่เราพบได้ในหลายประเทศในปัจจุบัน ในระบบทุนนิยมทรัพยากรส่วนมากไม่ว่าจะเป็นอาหาร ที่ดิน หรือแรงงานของผู้คน ต่างถูกซื้อขายเพื่อแลกกับเงิน การซื้อขายเช่นนี้เรียกว่า “ตลาด” นอกจากนี้ก็มีกลุ่มคนที่เรียกว่านายทุน ซึ่งเป็นเจ้าของทุน (capital) อันหมายถึงเงิน

เครื่องจักร และโรงงานที่จำเป็นต่อการผลิตสินค้า การคิดถึงเศรษฐกิจรูปแบบอื่นคงเป็นเรื่องยากในทุกวันนี้ แต่ก่อนจะมีทุนนิยม อะไรๆ ก็ต่างไปจากนี้ ผู้คนเลี้ยงสัตว์ปลูกพืชไว้กินเองแทนที่จะไปซื้อมา คนทั่วไปไม่ได้ทำงานให้บริษัท แต่ทำงานให้ขุนนางซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินที่คนเหล่านั้นอาศัยอยู่

เมื่อเทียบกับคณิตศาสตร์หรือวรรณกรรม เศรษฐศาสตร์ถือเป็นเรื่องใหม่ โดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่นายทุนให้ความสนใจ นั่นคือการซื้อขายและราคา เนื้อหามากมายในหนังสือเล่มนี้เป็นเศรษฐศาสตร์ประเภทดังกล่าว แต่เราสนใจแนวคิดทางเศรษฐกิจในอดีตด้วย เพราะถึงที่สุดแล้วทุกสังคมไม่ว่าจะเป็นทุนนิยมหรือไม่ ย่อมต้องรับมือกับโจทย์อย่างการอำนวยความสะดวกให้ผู้คนอิ่มท้องและมีเสื้อผ้าสวมใส่ เราจะสำรวจแนวคิดทางเศรษฐกิจที่หมุนเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ทั้งดูว่าระบบเศรษฐกิจเองเปลี่ยนไปอย่างไรบ้าง นั่นคือตลอดเวลาที่ผ่านมา ผู้คนใช้วิธีไหนเอาชนะความขาดแคลนขณะที่ตัวเองทำงานในไร่นาและโรงงาน รวมถึงนั่งล้อมวงรอบสำหรับกับข้าว

นักเศรษฐศาสตร์บรรยายสภาพเศรษฐกิจและตัดสินใจอะไรได้เหมือนนักวิทยาศาสตร์ผู้รอบคอบและนักปรัชญาผู้ทรงภูมิได้ตลอดเวลาหรือไม่? บางครั้งคนก็โจมตีว่าพวกเขามองข้ามความลำบากของกลุ่มคนที่เสียเปรียบในสังคมซึ่งถูกทิ้งไว้ข้างหลังขณะที่เศรษฐกิจจืดหน้า โดยเฉพาะผู้หญิงและคนผิวดำ หรือนี่อาจเป็นเพราะตลอดประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา นักคิดทางเศรษฐกิจทั้งหลายมักมาจากกลุ่มคนที่ได้เปรียบที่สุดในสังคม? ในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 เกิดวิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่ที่เกิดจากความประมาทของธนาคาร หลายคนโทษนักเศรษฐศาสตร์ที่มองไม่ออกล่วงหน้า บางคนก็สงสัยว่าอาจเป็นเพราะนักเศรษฐศาสตร์หลายคนอยู่ใต้อิทธิพลของคนที่ได้ประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจที่ถูกครอบงำโดยภาคการเงินและธนาคารขนาดใหญ่

นอกจากสมอมที่เยือกเย็นและหัวใจที่อบอุ่นแล้ว บางที

นักเศรษฐศาสตร์อาจต้องมีย่ออย่างอื่นเพิ่ม นั่นคือสายตาที่พร้อมวิจารณ์ตัวเอง ซึ่งจะช่วยให้สามารถมองเห็นอะไรพ้นไปจากสิ่งที่ตัวเองสนใจ รวมถึงก้าวข้ามวิธีการมองโลกในแบบที่ตัวเองคุ้นชิน การศึกษาประวัติศาสตร์เศรษฐศาสตร์ช่วยเราบรรลุการนี้ได้ เพราะเมื่อได้เรียนรู้วิธีที่นักคิดในอดีตตรึงสรรค์แนวคิดขึ้นจากเรื่องที่เป็นประเด็นและสภาพการณ์เฉพาะของแต่ละยุค เราก็อาจเห็นหนทางชัดเจนขึ้นในการสร้างแนวคิดที่สอดคล้องกับยุคของเรา นี่เป็นเหตุผลให้การนำประวัติศาสตร์มาร้อยเข้ากับแนวคิดเป็นเรื่องน่าตื่นตา และจำเป็นยิ่งต่อการสร้างโลกให้เราทุกคนมีชีวิตที่ดี

บทที่ 2

หนังสือขายปลีก

มนุษย์ยุคบุพกาลเผชิญปัญหาความขาดแคลนเช่นเดียวกับเราทุกคน แต่สำหรับพวกเขาคือการหาอาหารให้พอกิน อย่างไรก็ตาม ใด ๆ ก็ดี ไม่มี “เศรษฐกิจ” ในความหมายรวม ๆ ของไร่นา โรงผลิต และโรงงาน ผู้คนในยุคแรกเอาตัวรอดในพงไพรด้วยการเก็บผลหมากรากไม้และล่าสัตว์ ต้องรอให้ระบบเศรษฐกิจที่ซับซ้อนอย่างในกรีกหรือโรมโบราณเกิดขึ้นเสียก่อน ผู้คนจึงเริ่มขบคิดโจทย์ทางเศรษฐศาสตร์

นักคิดทางเศรษฐกิจกลุ่มแรกสุดคือนักปรัชญากรีกผู้ก่อกำเนิดภูมิปัญญาตะวันตกอันมีเศรษฐศาสตร์เป็นส่วนหนึ่ง แนวคิดของพวกเขาย่่งบานหลังมนุษย์ใช้เวลาหลายพันปีพยายามสร้างอารยธรรมแรกเนิ่นนานก่อนหน้านั้น มนุษย์หว่านเพาะชีวิตทางเศรษฐกิจด้วยการเรียนรู้วิธีปิดพลิกธรรมชาติให้สนองความต้องการของตัวเอง ตัวอย่างเช่น พอมนุษย์จุดไฟขึ้นได้เป็นครั้งแรก พวกเขา ก็สร้างสิ่งใหม่ได้จากสิ่งที่เจอ เช่น ปั่นหม้อจากดิน และทำอาหารจากพืชและสัตว์ จากนั้น เมื่อกว่า 10,000 ปีก่อน การปฏิวัติทางเศรษฐกิจครั้งแรกก็เกิดขึ้น มนุษย์หลายเผ่า

คิดค้นการทำเกษตรหลังจากค้นพบวิธีปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ คนจำนวนมากขึ้นเอาชีวิตรอดได้ในที่ดินผืนหนึ่ง จากนั้นจึงเกิดการรวมตัวกันเป็นหมู่บ้าน

จากจุดเริ่มต้นนี้ อารยธรรมที่มีระบบเศรษฐกิจซับซ้อนก็ปรากฏขึ้นในดินแดนเมโสโปเตเมีย ซึ่งก็คือประเทศอิรักในปัจจุบัน ความหมายสำคัญของคำว่า “ซับซ้อน” (complex) ในที่นี้คือ ผู้คนไม่ต้องผลิตอาหารด้วยตัวเองแล้ว ในปัจจุบัน คุณมีอาหารกินได้โดยไม่ต้องปลูกเอง แต่ซื้อมาจากคนที่ปลูกหรือเลี้ยงมันขึ้นมา เมโสโปเตเมียมีกลุ่มคนประเภทใหม่ที่ไม่เคยต้องเกี่ยวข้าวบาร์เลย์หรือรีดนมแพะ ซึ่งก็คือราชาที่ปกครองเมืองและนักบวชที่คอยดูแลวัดวา

ความซับซ้อนทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นได้เพราะผู้คนปลูกธัญพืชและเลี้ยงสัตว์เก่งขึ้นมาก จนชาวไร่ชาวนาผลิตอาหารได้มากเกินไปจนจำเป็นของตัวเอง ส่วนที่เกินมาจึงส่งไปให้กษัตริย์และนักบวช แต่จะลำเลียงอาหารจากคนปลูกไปถึงคนกินได้ต้องมีการจัดการ ในปัจจุบันคือการซื้อขายด้วยเงิน แต่สังคมยุคโบราณอาศัยธรรมเนียมเก่าๆ กล่าวคือ ผู้คนลำเลียงธัญพืชมาประเมินให้วัดวาในฐานะของเซ่นไหว้ จากนั้นนักบวชก็นำออกแจกจ่าย อารยธรรมยุคแรกเริ่มประดิษฐ์การเขียนขึ้นเพื่อจัดการการแบ่งสรรอาหาร ตัวอย่างแรกๆ ที่พบคือรายการธัญพืชที่ชาวไร่นำมาถวาย และเมื่อบรรดาข้าราชการเขียนหนังสือได้ พวกเขา ก็หักส่วนแบ่งจากผลผลิตของชาวบ้านได้ (พูดอีกอย่างคือ “เก็บภาษี” ชาวบ้านนั่นเอง) จากนั้นก็นำทรัพยากรที่ได้มาขุดคุ้ยคลองเพื่อการเกษตร และสร้างสุสานเพื่อเฉลิมพระเกียรติแด่กษัตริย์

ไม่กี่ร้อยปีก่อนพระเยซูประสูติ อารยธรรมมนุษย์ปรากฏขึ้นแล้วในเมโสโปเตเมีย ส่วนอารยธรรมในอียิปต์ อินเดีย และจีนก็ดำรงมาแล้วนับพันปี และส่วนผสมเพื่อก่อให้เกิดอารยธรรมใหม่ในกรีซก็พร้อมสรรพในดินแดนแห่งนี้ ผู้คนเริ่มขบคิดสิ่งซึ่งว่าอะไรคือความหมายของการเป็น

**“ประวัติศาสตร์ความคิดทางเศรษฐศาสตร์ไม่ใช่สาขาหนึ่งของวิชาเศรษฐศาสตร์
แต่ตัวมันคือเศรษฐศาสตร์” - Mark Blaug**

เมื่อหลายศตวรรษก่อน นักทฤษฎีเศรษฐศาสตร์กลับค้นผู้สาขาทหารแห่งประวัติศาสตร์
เศรษฐศาสตร์ที่พับกลับมาใช้ชีวิตและจิตวิญญาณ หนังสือเล่มนี้เปลี่ยน “ศาสตร์แห่งความหดหู่และสิ้นหวัง”
ให้กลายเป็น “ศาสตร์ที่ใช้สมองอันเยือกเย็น หัวใจที่อบอุ่น และสายตาที่พร้อมวิจารณ์ตัวเอง”
ผ่านการเรียนรู้พัฒนาการความคิดทางเศรษฐศาสตร์โดยนักคิดคนสำคัญ
ภายใต้บริบทในแต่ละยุคสมัย

จากยุคกรีก ยุคเศรษฐกิจของพระเจ้า ยุคพาณิชย์นิยม ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม จนถึงยุคปฏิวัติ
ยุคเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ทั่วโลก ยุคสงครามเย็น ยุคเสรีนิยมใหม่ และยุคแห่งความเหลื่อมล้ำ

จากนักคิดเศรษฐศาสตร์คู้ช่ออย่าง อาดัม สมิธ คาร์ล มาร์กซ จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ ฟรีดริช ฮาเย็ค
มิลตัน ฟรีดแมน จอห์น แนช สุนัขคิดคนสำคัญอย่าง อัลเฟรด มาร์แชลล์ โรน โรบินสัน ฮอร์สโตน เวบบล
แคร์ เบกเกอร์ โรเบิร์ต โซโลว์ อมาตยา เซน จนถึง แดเนียล คาร์เนกาน ไอแมน มินสกี และธอมัส ฟิเกิตตี

จากแนวคิดเศรษฐศาสตร์เฝ้าโลกอย่างมีข้อบกพร่องไม่เห็น ทฤษฎีมูลค่าแรงงาน การทำลายอย่างสร้างสรรค์
ทางเลือกสาธารณะ การคาดการณ์ตามเหตุผล จนถึงความล้มเหลวของตลาด ทฤษฎีชนชั้นเจ้าสำราญ
ทฤษฎีฟุ้งฟุ้ง เศรษฐศาสตร์แนวสตรีนิยม และเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม

เรื่องราวรอบโลกเหล่านี้ถูกเล่าอย่างเข้าใจง่ายแบบไม่ต้องรู้เศรษฐศาสตร์มาก่อนโดย ไบรอัน คิชเกนีย์
นักเขียนและอาจารย์ประวัติศาสตร์เศรษฐศาสตร์แห่ง LSE พร้อมแทรกเกร็ดประวัติศาสตร์
และเรื่องลึกลับของเหล่านักคิดที่จะทำให้คุณตื่นตะลึงและอดอมยิ้มไม่ได้

หากใครเคยคิดว่าไม่มีวันที่ตำราเศรษฐศาสตร์จะอ่านสนุก
เราขอท้าลองด้วยหนังสือเล่มนี้ - หนังสือเศรษฐศาสตร์ที่ไม่ทิ้งกราฟและสมการ
แต่มี เพลโต เอ กวารา ฟองตัน จอร์จ โซรอส วลาดิมีร์ เลนิน และ ดร.สเตรนจ์ลิฟ ร่วมเป็นตัวละคร!

375 บาท

design by อังสุ ภูวนานันท์

